

עין משפט
גר מצוה

זי:

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה

מסורת הש"ס

צח א מ"י פ"ב מהל'
השני כן אתי תשיב
עשה ח' ו סג
פ"ח :

מוסף רש"י

למי שמשיים עצמו
כשירים שירים שאין
נחשנין קן אתי תשיב
בעניו ולית תתנאה
(מנחת כ"א)

רבינו הגאון

וישמר י"י על פני ויקרא
י"י י"י (י"י) אל רחום
וחנון וגו' אמר ר' י
יוחנן אילמלי מקרא כתוב
איפשי לאומרו, מילד
שנתעטף הקב"ה פ"ח
צויה חק' לילאך להתעטף
כשית' ציבור יהודי לפני
התיבה והראו לפניה
ואמר לו, כל זמן שישיראל
חוטאי לפני עשה לפני
כסדר הזה, ואני מוחל
להם. י"י אני יהוה
קודם שיחטא האדם,
שכתבו בספר חיים, ואני
י"י לאחר שיחטא האדם
וישוב בתשובה, שמכבדו
שנתעטף הקב"ה פ"ח
כדורה לייג מרות שאינה
חזונית ויקם, שאמר ר' י
אבי ברת ברת וגו', אמר
ר' יוחנן גדולה תשובה
שמקרת גור דניו שלא
אדם, שאמר ר' יוחנן
לר' יוחנן דבר שצריך
רפואה, היו אמר זה גור
ד"ן, מיתבי השב ביניהם
מוחלין לו כולו, פ"ח, כי
שאונו לא זכיי ולא שבע
אלא בינו, אם שם שם
ראש שנה ליום הכיפורים
קודם שיחטא גור דניו
מוחלין לו, אבל אם שב
לאחר גור ד"ן, אין מוחלין
לו, ופרק ר' יוחנן הא
ביחוד, וכי קאמינא אנא
שהתשובה מקרעת הגור
ד"ן של ציבור, מיתבי
חסד עניי ה' אלהיך
בה, עיתים לטובה עיתים
לרעה, כיצד, הרי שהיו
ישראל רשעים נמורים
כולו, הנה ציבור ולא
מקרה גור ד"ן, ופרק י
הנה לנביא גשמים ראויים
בהם, הא שמע יורדי
הים באניות וגו', ויעקב
אל י"י בעד להם וגו',
על שהם חק' סיבנות
כאמין ורקין שכתורה, פ"ח
אכן ורקין מיעונוי גינה,
כעין אך מרה חסרה,
למלך מיעט כבוד בהמה
טוהרה מפייו, וכן נמי
רק קרשין אשר יורד לך
וגדריך, מיעט בעלי מיתבין,
הכי נמי עשה בספר חיים
נעין הוביין כיון אך ורק,
צעקו קודם גור דניו, ועני,
מיטין הסימיות הללו, כי
אפילו יעקב כבה לאחר
גור ד"ן אין נעין, ודוכה
כמו שאמרו ויעקב אל
הי בצד להם ממעיקותיהם
ישועים לפני גור ד"ן, אך

בתחלה כי אתה תשא. והכי קאמר קרא ולך ה' המקד
ליכנס לפניו משורת הדין כשאתה רואה שאין
העולם מתקיים כשתשלם לאיש כמעשהו:

ש'לש עשרה מרות. אומר רבינו חס דשני שמות הראשונים

הס שני

מדות * כדלמריין

הכא אתי ה' קודם

שיחטא לרחם עליו

ואני מרחם לאחר

שיחטא אם ישו

ה' מדת רחמים

הוא ולא כללהים

שהוא מדת הרין

עין ופסע וטעלה

ונקה הס נמנים

גד' כדלית' ביומא

כ"פ' שני שעירים

דעון (ו' יסס)

דעונות אלו

זדונות פשעים אלו

המדרים וחטאות

אלו השגגות

ובמגלת סתרים

דרבינו נסים אין

מונה שם הראשון

ש"ס פסיק בין

השמות משום

דש"י קאמר קרא

הקב"ה ששמו ה'

קרא ה' רחום

וחנון ונוצר מנה

לאלפים חסד

בשמי מדות דנוצר

חסד היינו מדה

אחת לאלפים מדה

אחרת שמדה

טובה מרובה חסד

מאות על מדת

פורענות דהתם

כתיב על רכש

והכא כתיב

לאלפים:

ושב ורפא לו.

סליחה

העון קרא רפואה

כדליתא פרק שני

דמגילה ודף כ"ז:

אשר לא ישא

פנים.

פשטיה דקרא

אפני אדם קאי

שאין נושא פנים

כשכיל גדלותו

ועושרו או גדלות

זקן ושוא פנים

דכתיב (דברים

כח) אשר לא ישא

לוקן אצל ישא ה'

פניו אליו אפני

כתיב וישא ה' את

פניו אליו וכתב (שם)

כי אם פניו אליו

והכי חילת בפסיקתא

ותאמר ליון עובדי

ה' וה' שכחתי אותם

שחלי מדות עובדי

ומכל מקום קשיא

כיון דשנייה של

רחמים לין כאן שמי

מדות לכן נראה

שכן מדה אחת ואחת

מהן שם המואר שכן

מוסריין איוו על

אלומו לפי שהוא

אדון על כל כמו

מלך על שם מלכותו

ואזונו כנוי מדת

רחמים הוא שפני

שהוא אדון על כל

לפניו להמנהג עם

כל ממדת רחמים אל

הוא מדת חסד כי

יד מוקף הוא מכן

מוזן לכל הנברות

דכתיב (מלכים קד)

הכפירים שאנשים

לטרף ולנפש מאל

אלהם רחום נס הוא

מדת רחמים ולא

כמדת ה' כי הרחמי

מלוקים כדלמריין

הכא קודם תשובה

ואחר תשובה וחנון

נס הוא מענין אחר

כי מדת רחמים היא

שלא נעט ליה כי

נעטס מגיע אלהה

הוא מרחם שלא

מבא אצל חנון הוא

שמחן נעט דהתם

לגאול הליעק כדכתיב

(ישעיהו ל) חנון יתקן

לקול זקק ומדה זו

ככיכול שבעל כח

לו לחון על הליעק חף

שלא כדן כדכתיב

(שמות כג) והיה כי

ילעק אלי ושמעתי כי

חנון אני כלומר אל"פ

שנדון כל העבט

לידך כי הלית עליו

מעומין חף על פי

כן תשינו לו כי אם

ילעק אלי המדה

היא כן שאשמע

לעקתי לפי שחנון

אני ואני יכול לראות

ללדוקים ולרשעים והם

מתרגמין מרחק רגו

והי חסד ורחמי הם כי

למי שמשיים עלמו כשירים: לדיק. נמשפט אמת: חסדי. נכנס

לפנים מן השורה: ולכסוף. כשוראה שאין העולם מתקיים דנין:

ה' ה' מדת רחמים. אני מרחם קודם שיחטא ואני מרחם אחר

שיחטא אל ישוב: כרים כרומה לשלש עשרה מדות. הללו שלם

זיכורם ישראל נתפלת תעניתם

אינן חסרות ריקס: הנה אנכי

כורס כרים. על האמור למעלה:

כינאים. בין ראש השנה ליום

הכפורים: עמים לעונה כו.

פעמים שהעמים הנמנים לסוף

השנה לעונה היא להקל עליה מן

הפורענות הנגזר עליה בר"ה:

ופעמים שהיא לרעה. לפחות מן

השנה שפסקו לה: על הארץ

שזריכה להם. על השדות ועל הכרמים

ועל הגנות: שלא בומן. לפני

המריעה: ועל הארץ שאינה זריכה

להם. כשעלות וצמדנות: סימניות.

בין פסוק לפסוק יש סימנין הפסוקין

מה: א: אפין ורקין. כאין לרעה למעט

אם הדיבור. כאפין ורקין שהן מיעוטיין

לומר לא כלל עשה שלעקו אל ה'

גלר להם ויאלס ממנוקומיהם אלל

אם כן זעקו קודם גור דין:

אנכי מדות שריית אמר ר' יוחנן גדולה תשובה שמקרת גור דניו של אדם שנא'

השמן לב העם הזה ואזונו הכבד ועיניו השע פן יראה בעיניו ובאזונו

ישמע ולבבו יבין ושב ורפא לו א"ל רב פפא לאבבי ודלמא לפני גור דין א"ל

ורפא לו כתיב איהו דבר שצריך רפואה הוי אומר זה גור דין מיתבי השב

בינתים מוחלין לו לא שב בינתים אפילו הכי כל אילי נביות שבעולם אין

מוחלין לו לא קשיא אהא ביחיד הא בצבור מיתבי עיני ה' אלהיך בה עתים

למטובה עתים לרעה עתים למטובה כיצד הרי שהיו ישראל רשעים גמורין

בראש השנה ופסקו להם גשמים מועטים לסוף חזרו בהן להוסיף עליהן אי

אפשר שכבר נגזרה גזרה אלא הקב"ה מורידן בזמן על הארץ הצריכה להן

הכל לפי הארץ עתים לרעה כיצד הרי שהיו ישראל זריקים גמורין בר"ה

ופסקו עליהן גשמים מרובין לסוף חזרו בהן לפחות מהן אי אפשר שכבר

נגזרה גזרה אלא הקב"ה מורידן שלא בזמן על הארץ שאינה צריכה להן

למטובה מיהא ליקרעיה לגור דינייהו ולוסיף להו שאני התם דאפשר בהכי

ת"ש יורדי הים באניות עושי מלאכה במים רבים המה ראו מעשי ה' וגו'

ויאמר ויעמד רוח סערה ותרומם גלוי יחוגו וינועו כשכור וגו' ויצעקו אל

ה' בצר להם וגו' יורו לה' חסדו וגו' עשה להן סימניות כאכין ורקין שבתורה

לומר לך צעקו קודם גור דין גענין צעקו לאחר גור דין אינן גענין הני נמו

ביחודין דמו ת"ש שאלה בלוריא הגיורת את רבן גמליאל כתיב בבתורתכם

אשר לא ישא פנים וכתבי י"שא ה' פניו אליך נטפל לה רבי יוסי הכהן

אמר לה אמשול לך משל למה הדבר דומה לאדם שנושה בחבירו מנה וקבע

לו זמן בפני המלך ונשבע לו בחיי המלך הגיע זמן ולא פרעו בא לפייס את

המלך ואמר לו עלבוני מחול לך לך ופייס את חבירך הכא נמי כאן בעבירות

שבין אדם למקום כאן בעבירות שבין אדם לחבירו עד שבא ר"ע ולימד

כאן

אם צעקו לאחר גור דין אינו מושיעם. נמצא סימניות הללו כהלכין סייעט באכין ורקין שבתורה שפסענין דלאחר גור דין אין נענין. ופרקי (הכינו) והני נמי כיתין וריס דבין:

16) ומגילה טו: סנהדרין
ק"א: 17) הדרג הוא פיר
לנשיה מתנג
18) וכאלמות פרסח ויקהל
ט"ו לו ליתא מיתב
כמוריסט, ד' (נכנסת כ:
מה ט: פ"ט) 19) ליל אחר
לסם התמונה 20) דש"א.
21) כדליתא פירוקין כג"ל.

תורה אור השלם

1. צדיק ה' בכל דרכיו
וחסיד בכל מעשיו:
ההלים קמה י'
2. ולך אדני חסד בי
אקח. תשלם לי איש
במעשהו: ההלים סג י'
3. ויעבר י' על פניו
ויקרא י' אל רחום
וחנון ככל אפיו ורב
חסד ואמת: שבות לו י'
4. ויאמר דנה אבירי ברת
ברית נגד כל עמך
אעשה נפלאות אשר לא
נבראו ככל הארץ וכל
הימים וראה כל העם
אשר אתה בקרבן את
מעשה י' כי נורא הוא
אשר אני עשה עמך:
שבות לו י'

5. השמן לב העם הזה
ואזונו הכבד ועיניו השע
פן יראה בעיניו ובאזונו
ישמע ולבבו יבין ושב
ורפא לו: ישעיהו י'
6. ארץ אשר י' אלהיך
דרש אתה חמיד עני י'
אלהיך בה מרישת
השנה ועד אחרית
שנתה דברים יא יב
7. יורדי הים באניות
עושי מלאכה במים
רבים: ההלים קג י'
8. כי י' אלהיכם הוא
אלהי האלהים ואנני
הראים האל הגדול
הגבר והנורא אשר לא
ישא פנים ולא יקח
שחור: דברים י"ז
9. ישא י' פניו אליך
ורשם לך שלום:
במדבר ו יב

גליון הש"ס

נפ' איליאל מקרא בתוב
מגילה אל מ"א סיטה יג
פ"ג: